

Dubrovački list, izvorno objavljeno u tiskanom izdanju 12. prosinca 2018.

<https://www.dulist.hr/buducnost-dubrovackih-ljetnikovaca-nase-nasljede-propada-to-nikoga-ili-malo-koga-brine/546627/>

BUDUĆNOST DUBROVAČKIH LJETNIKOVACA ‘Naše nasljeđe propada. To nikoga ili malo koga brine!’

Iva Dedo

Digitalna objava 16.1.2019 22:46

DULIST

BUDUĆNOST DUBROVAČKIH LJETNIKOVACA ‘Naše nasljeđe propada. To nikoga ili malo koga brine!’

30.12.2018 @ 18:00 Iva Dedo [Kultura](#)

Kakva je budućnost dubrovačkih ljetnikovaca? Pitanje je na koje su mnogi stručnjaci u proteklim desetljećima pokušali dati odgovor.

Njihova nastojanja, bila pojedinačna ili organizirana, najčešće su se slomila o zid surove hrvatske birokracije i očigledan nedostatak potpore političkih struktura. Posljednji takav napor zabilježen je 2014. godine kada se na poticaj lokalne uprave formirala radna skupina čiji je zadatak bila procjena situacije na terenu Rijeke dubrovačke poznate i kao ‘zaljevom ljetnikovaca’, a koja bi vodila ka konačnoj obnovi i revitalizaciji blizu trideset tamošnjih ladanjskih zdanja. Nažalost, navedena inicijativa nije dospjela dalje od šačice održanih sastanaka.

Od tada, doduše, očišćen je pripadajući vrt kompleksa Gučetić–Lazarević–Zbutega. Ipak, njegova planirana kulturno-društvena namjena ostala je u sjeni nevještog upravljanja povijesnim nasljeđem.

— Strateško upravljanje povijesnom baštinom kod nas je još uvijek relativna nepoznanica. Često se misli kako je formalna zaštita dostatna. No, to je potpuno pogrešno. O naslijedu se valja brinuti, ali njime i upravljati – objašnjava za DuList arhitekt urbanist, akademik Mladen Obad Šćitaroci, idejni začetnik centra za upravljanje dvorcima u Hrvatskom Zagorju.

Noblesse oblige

– Kao kod upravljanja tvrtkama, oni koji to dobro rade napreduju – raste proizvodnja, nova ulaganja i prihodi. Oni koji loše upravljaju – svjesno ili zbog neznanja suočavaju se s propadanjem.

Tako i naše naslijede propada. Nikoga ili malo koga to brine. Niti one koji ga formalno štite, državu koja bi morala stvoriti poticajne okvire da se navedeno sprječi, pokrene obnovu i revitalizaciju, pa ni vlasnike.

Želimo li obnoviti, sačuvati što se još sačuvati može, unaprijediti loše, revitalizirati ruševno i propadajuće, učiniti da naslijede gubitnik postane naslijede dobitnik, napraviti razvojni poticaj za lokalnu zajednicu, dati propadajućem i nekorištenom naslijedu novi život nužno je shvatiti razmjere gubitka, ali i dobrobiti ako ga očuvamo.

Zašto graditi novo kada imamo staro koje možemo obnoviti i dati mu novu funkciju. Prethodno tome nužno je osvijestiti sve one koji donose odluke, zakone i propise kako naslijede mora dobiti važno mjesto u hrvatskom društvu. To je noblesse oblige, obveza sviju da pokažemo kako smo sposobni naslijediti i prenijeti budućim naraštajima urbanu kulturu, kulturu stanovanja, kulturu građenja, no i da smo svjesni što ono znači u kontekstu razvoja nacionalnog i lokalnog identiteta – iznosi akademik Šćitaroci.

Nasljeđe – pokretač razvoja

Nasljeđe ne mora biti teret zajednici, dapače ono je pokretač gospodarskih, društvenih i kulturnih aktivnosti.

— Najbolja zaštita i unaprjeđenje nasljeđa jest život u nasljeđu. Kako bi ono bilo moguće, pitanje nasljeđa valja se rješavati interdisciplinarno – umreženjem nekoliko važnih državnih resora – kulture, regionalnog razvoja, fiskalne politike, gospodarstva/turizma, prostornog uređenja, zaštite prirode i okoliša... Provesti vrjednovanje nasljeđa preduvjet je za nove

zahvate. Ono se ne može čuvati samo kao lijepa graditeljski obnovljena slika bez trajne i održive namjene – govori prof. Šćitaroci.

Nasljeđe je, kako smo već ranije spomenuli, pokretač razvoja. Sam turizam, osnovna hrvatska gospodarska grana, počiva upravo na nasljeđu.

– Od njega se zarađuje, ali mu se vrlo malo vraća, katkad ništa. Ne uvažavanjem te činjenice, koja je prepoznata kao problem na svjetskoj (UNESCO) razini moglo bi se dogoditi da turistička industrija izgubi resurs na kojemu živi – kategoričan je Šćitaroci.

– Upravljanje nasljeđem imperativ je za daljini napredak. Međutim, ono ne podrazumijeva tek administriranje, već inovativan pristup koji se koristiti suvremenim tehnološkim i tehničkim mogućnostima, a koji je kreativan.

Dakle, oslobođen od ustaljenih i neučinkovitih predložaka i usustavljen, odnosno umrežen s ostalim važnim čimbenicima u prostoru. Želimo li sustavno, učinkovito i vidljivo učiniti nešto po pitanju obnove dubrovačkih ljetnikovaca ili dvoraca na sjeveru Hrvatske tada ne smijemo sve prepustiti pojedinačnim aktivnostima jer za razvoj tog modela potrebna su desetljeća, možda i stoljeće, a do tada će sve propasti – govori za DuList arhitekt urbanist.

Zbog toga je potrebno ustrojiti nešto što će biti središnja točka pokretanja procesa sustavne/promišljene obnove i revitalizacije ljetnikovca i dvoraca tzv. centar koji će koordinirati aktivnosti na obnovi i revitalizaciji, pratiti EU i druge izvore financiranja, osmišljavati programe za prijavu u skladu s prioritetima onih koji financiraju, animirati vlasnike i pomoći im u rješavanju pravnih poteškoća te pronalaziti partnera koji se uključuju u pojedine projekte i sl.

Važna je podrška političkih struktura

Centar za dvrce u Hrvatskom Zagorju ili drugdje u sjevernoj Hrvatskoj koji je predstavljen još 2005. godine unutar europskog projekta Villas, nažalost, nije zaživio. Bilo je nekoliko inicijativa i prijedloga lokalnih zajednica i prijava na EU fondove, ali ni jedan nije prošao jer nije bio dovoljno provedbeno promišljen.

– Tada, kako to često biva u povijesti, ideja o centru je bila preuranjena za naše prilike. Međutim, u zadnje 2–3 godine na sjeveru nekoliko dvoraca je obnovljeno novcima Europske unije. Lokalna zajednica sve više počinje prepoznavati njihov potencijal. Vrijeme je sazrelo da se ta ideja ponovno aktivira i bude pokretač sustavnije obnove – napominje još jednom akademik Šćitaroci.

– Nije problem osnovati centar, već je problem kako ga finansijski održati. Zato je važno da on bude osnovan s podrškom politike – države, županija i gradova – koja će osigurati pravne i finansijske mehanizme za njegove aktivnosti s jasno određenom zadaćom.

UVID U STANJE NA TERENU: U Dubrovniku postoji jedan ljetnikovac na 0,21 km kvadratnih

Terenskim istraživanjem docentice, dr. sc. Deše Karamehmedović objavljenom u znanstvenom članku ‘Prostorna i funkcionalna klasifikacija dubrovačke ladanjske arhitekture: doprinos društvenom vrednovanju’ utvrđeno je fizičko postojanje 278 ljetnikovaca na teritoriju koji je svojedobno pripadao Dubrovačkoj Republici. Najviše ljetnikovaca je evidentirano u Općini Dubrovnik, čak 67%, od toga 24% u samom Dubrovniku gdje je smješten jedan na 0,21 km kvadratnih. Ovakva gustoća ladanjske gradnje u Lijepoj našoj prisutna je tek u Hrvatskom zagorju, dakle jedan dvorac na 50 km kvadratnih.

Dubrovačka ladanjska zdanja u sadašnjosti imaju raznorodnu namjenu. Osim u stambene i kulturne svrhe mnogi od njih služe kao turistički objekti. Kao što je vidljivo na fotografiji iznad, ljetnikovac Giorgi na Lapadskoj obali danas je poznat kao Hotel Lapad, kompleks Zamanja je Hotel Kazbek, a ljetnikovac Sorkočević- Jordan Villa Bellezza.

SVIJETLI PRIMJER UPRAVLJANJA BAŠTINOM: Vrata Bunić-Kaboge otvorena tijekom čitave godine

Zahvaljujući privatnoj investiciji dr. Iva Felnera 2013. dovršena je tri milijuna eura vrijedna ljetnikovca Bunić Kaboga u Rijeci dubrovačkoj, izvanrednog primjerka dubrovačke ladanjske arhitekture 16. stoljeća. Od kolovoza 2018. godine ljetnikovac je, izuzev prostorija u prizemlju, na korištenje, upravljanje i održavanje povjeren društvu Dubrovačka baština radi obavljanja spomenutih djelatnosti, a poglavito da valorizira, očuva, zaštići te promovira izuzetnu spomeničku vrijednost ljetnikovca.

— Što se tiče samih programa, Dubrovačka baština je već započela određene aktivnosti, odnosno tijekom mjeseca listopada i studenoga, a u suradnji s ustanovama u kulturi, konkretno Dubrovačkim ljetnim igrama i Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, realiziralo se nekoliko izvedbi kao što su koncert Karneval životinja i koncert puhačkog kvarteta DSO-a. Također, tijekom mjeseca prosinca ove godine realizirat će se i radionice božićnih ukrasa za djecu te kolenda u Kabogi. Osim toga u suradnji s Dubrovačkim simfonijskim orkestrom i Gradom Dubrovnikom, u prosincu, ali u veljači i ožujku sljedeće godine planirano je održavanje nekoliko edukativnih koncerata namijenjenih učenicima – rekao je za DuList Tonči Daničić, direktor ove tvrtke osnovane još 2009. godine.

Mada se tek započelo s upravljanjem i korištenjem ljetnikovca, govori, Dubrovačka baština kroz svoje daljnje djelovanje pripremat će kulturno-umjetničke te ostale sadržaje namijenjene različitim dobnim skupinama posjetitelja, a s ciljem kako bi vrata ljetnikovca Bunić-Kaboga bila otvorena tijekom čitave godine.

MEĐUNARODNI TREND: Revitalizacija kulturne baštine

— Riječ je o smjeru koji cilja ka održivom, integriranom urbanom razvoju, dakle razvoju gradova koji uzima u obzir njihove ekomske, društvene, okolišne i prostorne specifičnosti te ograničenja – objašnjava Marko Ercegović, savjetnik pri Udrudi gradova u RH čiji je cilj poticanje suradnje jedinica lokalne samouprave i promicanja zajedničkih interesa hrvatskih gradova. — Neke od prednosti koje takva obnova i ponovno korištenje starih zgrada pružaju lokalnoj zajednici su npr. racionaliziranje lokalnih troškova razvoja, očuvanje kulturnog identiteta i arhitektonske baštine, proširenje turističke ponude te zaštita okoliša.

Od europskih slučajeva revitalizacije starih i napuštenih zgrada dobar primjer je prenamjene stare barokne crkve sv. Katarine u Vilniusu (Litva) u suvremenu koncertnu dvoranu, zatim regeneracije radničke četvrti Księży Młyn iz 19. stoljeća u atraktivni poslovno-stambeni kompleks u Łódźu (Poljska). Zanimljiv je i austrijski primjer Gasometra iz Beča gdje sunekadašnje cisterne za pohranu plina (također iz 19. stoljeća) prenamijenili u rezidencijalnu i poslovnu svrhu te one danas sadrže 800 stanova, kino i glazbenu dvoranu, studentski dom i gradski arhiv.

— Kako je tema revitalizacije itekako aktualna pokazuju i slučajevi dvije nove URBACT mreže za prijenos znanja: mreža ALT/BAU koju vodi njemački grad Chemnitz s ciljem transfera I adaptacije dobre prakse kojom se napušteni i neiskorišteni gradski prostori koriste za potrebe stanovanja te mreža URBAN-REGENERATIONMIX koju vodi spomenuti Łódź s ciljem primjene participativnog modela koji uključuje sve relevantne dionike u procesu urbane regeneracije – kaže Ercegović.

IZ TISKANOG IZDANJA, 12. prosinca 2018.